

Vážené kolegyně a kolegové,
v dnešním čísle Laboratorních listů vám přinášíme podrobné informace o průjmových onemocněních.

PRŮJMOVÁ ONEMOCNĚNÍ

PrŮjmová onemocnění se v naší republice řadí k nejčastějším infekčním onemocněním. Jejich etiologie může být bakteriální, virová, parazitární či mykotická.

PrŮjem lze charakterizovat jako časté vyprazdňování řídké, neformované stolice. PrŮjem není samostatná nemoc, ale příznak jiného onemocnění nebo poruchy. Je to častá a běžná zdravotní komplikace, nicméně průjmová onemocnění jsou ve světě příčinou až 20 miliónů úmrtí ročně. Nejvíce ohrožené jsou malé děti. Při průjmu je porušeno vstřebávání vody a některých dalších látek ze střeva zpět do krevního oběhu. Navíc při něm dochází k abnormálnímu vylučování vody do střeva.

Diferenciální diagnostika průjmu se opírá o anamnestické údaje a základní objektivní příčiny. Jedná se o tato onemocnění:

1. enterotoxikóza
2. akutní infekční průjmy
3. stavy napodobující akutní infekční průjmy
4. subakutní, chronické nebo recidivující průjmy

Enterotoxikózy

Stafylokokovou enterotoxikózu vyvolává termostabilní toxin *Staphylococcus aureus*. Zdrojem nákazy mohou být lidé, kteří pracují s potravinami a mají bakterii v nosohltanu nebo panaricium, a především potraviny, které se nechávají uležet nebo se podávají ohřáté (smetana, cukrovinky, sekaná, paštiky). Enterotoxikózy vyvolávají také zejména *Bacillus cereus* a *Clostridium perfringens*.

Akutní infekční průjmy

Jejich příčinou je přemnožení patogenních mikroorganismů ve střevech. Mezi hlavní příznaky patří horečka a bolesti břicha. Ve stolici se objevuje příměs krve a hlenu. Pokud je onemocnění bakteriálního původu, zvracení se vyskytuje zřídka nebo vůbec, ale stolice je častěji s příměsí hlenu a krve. Naopak průjmy virového původu jsou doprovázeny zvracením, stolice je vodnatá. Onemocnění většinou trvá několik dní.

Podle etiologie rozlišujeme **virové gastroenteritidy (virová průjmová onemocnění)**:

- Rotavirová enteritida
- Adenovirová enteritida
- Noroviry

Gastroenteritidy vyvolává i Covid-19 a virus Influenzy, i když tato onemocnění bývají zařazována mezi respirační onemocnění.

Potřebujete kontakt přímo
na odběrové místo, ambulanci,
nebo laboratoř?

Veškeré kontakty naleznete na

www.labin.cz

Institut laboratorní
medicíny

Bakteriální gastroenteritidy (bakteriální průjemová onemocnění):

- Kamylobakterová enteritida (původce: *Campylobacter jejuni*)
- Salmonelová enteritida (původce: *Salmonella enteritidis*, *S. typhimurium*)
- Břišní tyfus (původce: *Salmonella typhi*, i když *S. typhi* může vyvolávat také zácpu)
- Paratyfus (původce: *Salmonella paratyphi*)
- Shigelóza (původce: *Shigella dysenteriae*, *flexneri*, *boydii*, *sonnei*)
- Cholera (původce: *Vibrio el Tor*, při choleře není zvýšená teplota)
- Infekce vyvolané *Escherichia coli*

Gastrointestinální parazitózy:

- **protozoa:** Toxoplazmóza (původce: *Toxoplasma gondii*), Toxokaróza (*Toxocara canis/cati*), Giardióza (*Giardia lamblia*), Amébóza (*Entamoeba histolytica*), Kryptosporidióza (*Cryptosporidium parvum*)
- **nematodes:** Askarióza (původce: *Ascaris lumbricoides* neboli škrkavka dětská), Trichurióza (*Trichuris trichiura* neboli tenkohlavec lidský), *Trichinella spiralis*, Enterobióza (*Enterobius vermicularis*), *Strongyloides stercoralis*, *Ancylostoma duodenale*, *Necator americanus*, *Dracunculus medinensis*
- **cestodes:** Ténioza (původci: *Taenia solium*, *Taenia saginata* neboli tasemnice bezbranná), *Diphyllobothrium latum*, (*Hymenolepis nana* neboli tasemnice dětská), *Echinococcus granulosus*, *Echinococcus multilocularis*

Stavy napodobující akutní infekční průjmy:

Průjmy vyvolané léky - Pseudomembranózní enterokolitida

Zánětlivá onemocnění střev neznámé etiologie

Akutní záněty střevní stěny představují akutní reakci na antigenní a mitogenní podněty: záněty infekční – zánětlivé reakce na antigenní složky potravy – záněty postradiační – záněty chemické.

- Crohnova choroba
- ulcerózní kolitida

Tato onemocnění jsou provázena horečkou, průjmy s hlenem a krví. Laboratorně nacházíme zvýšení zánětlivých parametrů, např. CRP, ANCA, orosomukoid. Důležitý je údaj opakovaných atak v minulosti.

Subakutní, chronické nebo recidivující průjmy:

- prudce probíhající sepse (příkladem jsou průjmy na počátku meningokokové sepse)
- syndrom toxického šoku (doprovázený průjmem, horečkou, exantémem a hypotenzí)
- Legionelóza je onemocnění s hlavními příznaky jako je opět průjem, pneumonie či encefalopatie

Nezánětlivá onemocnění

Mezi ně řadíme dráždivý tračník, karcinom rektu, polypy tlustého střeva, chronická pankreatitida, intolerance laktózy, malaabsorpční syndromy, hyperthyreóza, diabetes mellitus, divertikulitida.

Mohou je spouštět akutní infekce - klostridiová kolitida, parazitární nákazy, HIV/AIDS, Covid-19.

Použitá literatura

NEJČASTĚJŠÍ ZÁNĚTLIVÁ STŘEVNÍ ONEMOCNĚNÍ prof. MUDr. Petr Dítě, DrSc. Interní gastroenterologická klinika, FN MU Brno 2001/10

BENEŠ, Jiří, et al. Infekční lékařství. 1. vydání. Praha : Galén, 2009. 475 – 477 s.

Potřebujete kontakt přímo
na odběrové místo, ambulanci,
nebo laboratoř?

Veškeré kontakty naleznete na

www.labin.cz

Institut laboratorní
medicíny